

Unelmien kuvakirja

Eli millaisen kirjan lapset itse haluaisivat lukea?

2. LUKU

Bob Nails oli paennut kaupungista, mutta Tyhmä Hackeri lähti etsimään Bobia. Hän meni Peppupolulle Bobin kotiin. Hackeri meni tapaamaan Yksisarvista, joka lupasi auttaa etsimään Bobia, mutta hän oli vielä vankilassa. Hackeri palasi takaisin rosvojen tukikohtaan ja hakkeroi poliisilaitoksen vankilan ovet auki. Yksisarvinen tuli Hackerin luokse tukikohtaan. He miettivät, kuinka löytäisivät Bobin. Silloin he muistivat, että rautatieaseman katolla kasvoi viisas puu, jolta voisi kysyä neuvoa. Puu kertoi nähneensä Bobin lähtevän junalla toiseen kaupunkiin. Silloin Yksisarvinen ja Hackeri hakivat Pankkipuistosta Volt Biken ja lähtivät etsimään Bobia. Pian he näkivät Bobin: Bob oli jäänyt pyörremyrskyn vangiksi. Bob Nails huusi apua ja pyysi, että Hackeri auttaa hänet ulos myrskystä. Hackeri lupasi, mutta vain sillä ehdolla, että Bob myöntäisi Hackerin olevan parempi shakissa. Bob suostui. Silloin Yksisarvinen taikoi sarvellaan myrskyn loppumaan ja yhdessä he auttoivat Bobin pois myrskystä. Bob oli kuitenkin valehdellut. Hän huusi Hackerille ja Yksisarviselle olevansa parempi shakissa ja pakeni lentämällä avaruuteen.

SANATAIDEYHDISTYS

yöstäjä ry

yostaja.fi

Alkulämmittelyjä

- Mielikuvitus liikkeelle liikkumalla, kieltä ja liikettä yhdistäen: runojumppa, loruleikit, yhdessä keksityt satuhahmojumpat, oudot otukset ryhmäpatsaana, kirjallisuusversiot tutuista leikeistä
- Hassut kirjoituslämpärit: nonsense eli hölynpölykieli, samalla kirjaimella alkavat sanalistat ("Mitä kaikkea s:llä alkavaa aion syödä tänään?"), ajastettu kirjoittaminen eli "kirjoitusurheilu" (tai tajunnanvirta)
- Erilaiset apuvälineet: tarinakortit, tarinanopat, esinepussi, pelit jne.

Kirjaprojektin aloitus

1. GENRE eli LAJITYYPPI

Valitaan oppilaiden kanssa genre eli lajityyppi, kuten kuvataiteessa valitaan tekniikka tai musiikissa musiikin laji:

esim. kauhu, fantasia, salapoliisitarina, supersankarit, seikkailu, eläinsatu..?

2. TIEDONHAKU ja –TUOTANTO

Mitä lajityypistä yhdessä jo tiedetään? Tehdään näkyväksi lasten oma tieto aiheesta:

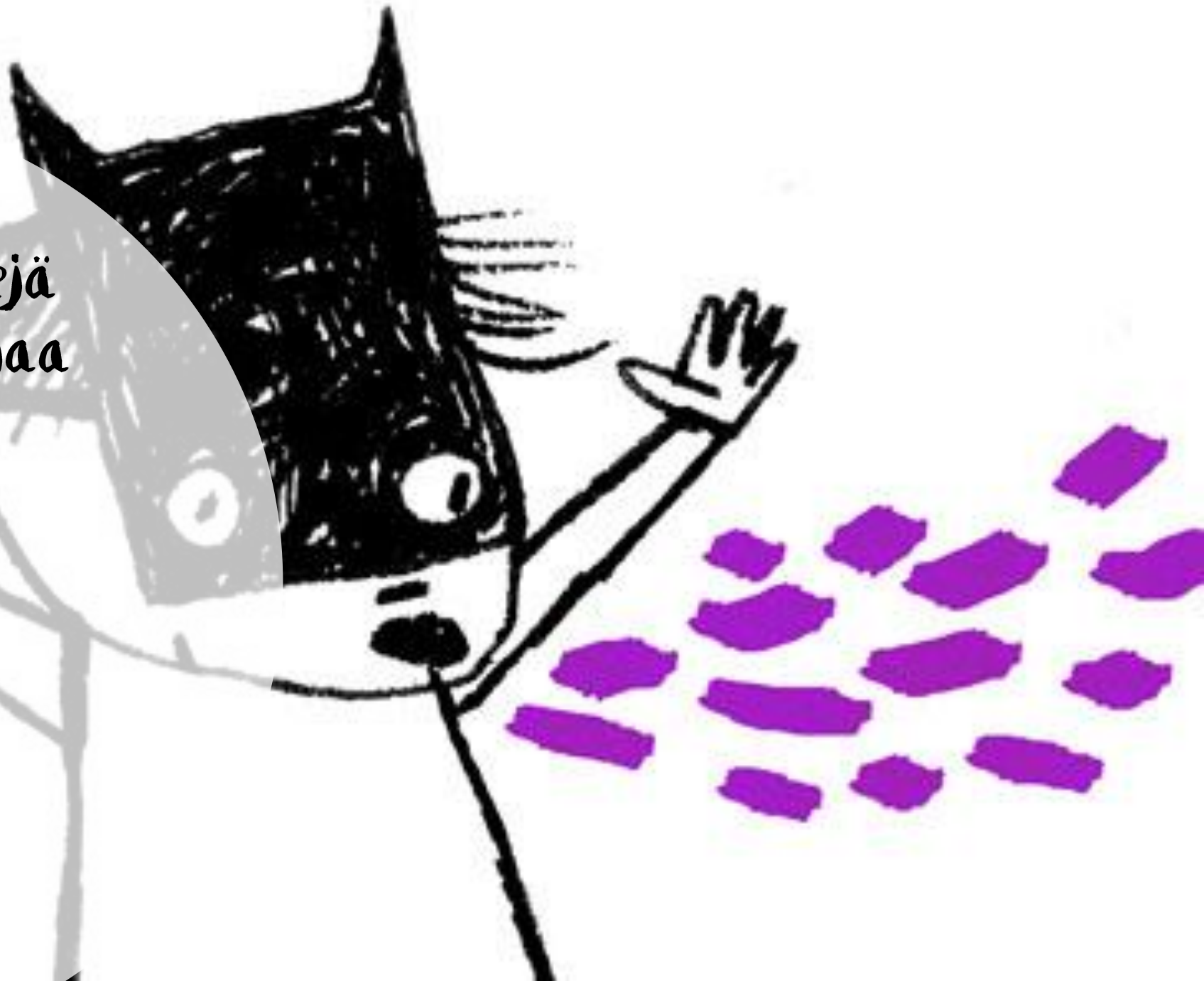
esim. yhteinen ajatuskartta taululle tai tarralapulle yksi asia, joka hyvässä kirjassa pitää olla.

Mahdollisia reittejä kohti valmista kirjaa

- A) Tapahtumapaikka
- B) Yhteinen henkilöhahmo
- C) Tekstityyppi
- D) Välineet ja visuaalisuus

+) Kirjasta inspiroituminen!

A) TAPAHTUMAPAIKKA

Sopii pohjustukseksi mille tahansa yhteiselle tekstiprojektille ja havainnollistaa, kuinka tärkeää on valmistella ennen varsinaista kirjoittamista.

Tehdään tapahtumapaikasta yhdessä iso kartta:

- Fantasiaolentojen metsä
- Kummituskartano (pohjapiirros tai läpileikkaus)
- Supersankarien kaupunki
- Satujen saari
- Merenalainen valtakunta
- Kaukainen planeetta...

Piirretään, kirjoitetaan, leikataan ja liimataan kuvia!

Keksitään yhdessä paikan/kadunnimiä, kasveja, rakennuksia, kulkuväyliä ja kulkuneuvoja, nähtävyyksiä, sääilmiöitä jne.

Tekstejä tapahtumapaikan pohjalta

Keksittyä tapahtumapaikkaa voi syventää loputtomiin erilaisilla teksteillä (ja monialaisilla tuotoksilla).

Esimerkiksi:

- runot, tarinat, henkilökuvaukset
- uutiset (sää, urheilu, kulttuuri jne.)
- historiankirjoitus, myytit, legendat
- ilmoitukset, mainokset, kirjeet, päiväkirjat
- reseptit, ruokalistat, käyttöohjeet, säännöt, lait
- kauppalistat, kuitit, kunniakirjat
- hinnastot, aikataulut, kulkuvälineet, keksinnöt
- mediatekstit (radio-ohjelmat, videot, tekstarit, twiitit) ...

B) YHTEINEN HENKILÖHAHMO

Keksitään valittuun lajityyppiin sopiva hahmo rekvisiitan avulla (puetaan ope tai joku vapaaehtoinen).

HUOM! Henkilöhahmoja ovat myös kaikki keksityt otukset tai vaikkapa elävät esineet.

Yhdessä keksitty henkilöhahmo antaa mahdollisuudet jatkaa monin tavoin:

- oman tarinan päähenkilö tai sivuhenkilö (hyvis/pahis)
- mallioppiminen: oman hahmon keksiminen samaan tyyliin
- erilaiset tekstit hahmoon liittyen: runot, tarinat, päiväkirjat, kirjeet, kauppalistat, reseptit, ilmoitukset...

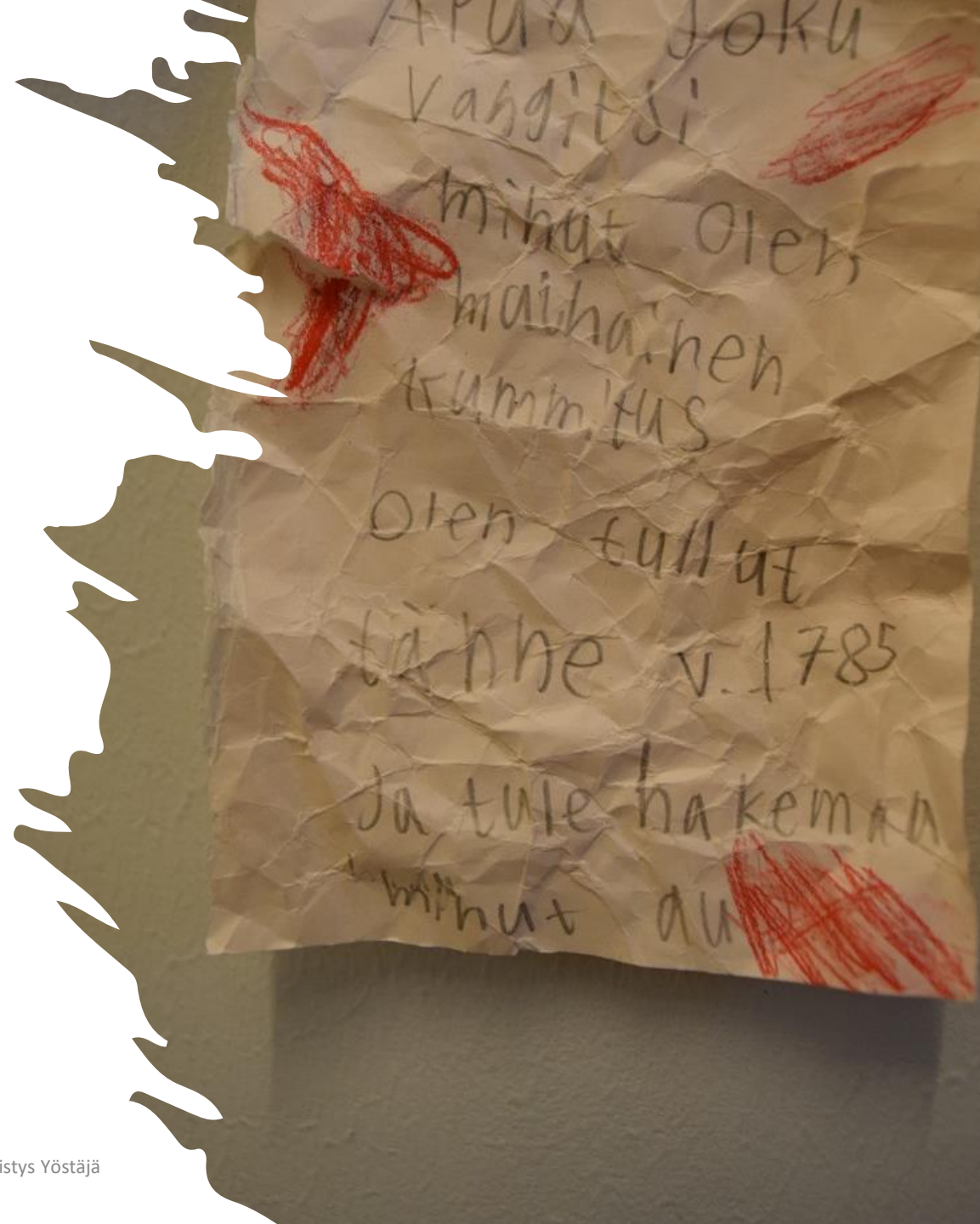
C) TEKSTITYYPPI

Hyvä valinta monialaiseen työskentelyyn: tekstejä on mahdollista tehdä moneen eri oppiaineeseen liittyen kuvitteellisten kasvien sanakirjasta laulunsanoituksiin, ruokaresepteistä urheiluselostuksiin.

Mietitään, millaisia tekstityyppejä valittuun lajityyppiin eli genreen voisi kuulua:

tarinat, runot, laulunsanoitukset, vuoropuhelut, päiväkirjat, kauppalistat, mainokset, kirjeet, synttəri/juhlakutsut, myynti-ilmoitukset (ja muut ilmoitukset), uutiset, sanakirjat, sananselitykset, lukujärjestykset, juhlapuheet, muistokirjoitukset, reseptit, käyttöohjeet...

Tekstityypin valinta on erinomainen apu eriyttämisessä.

D) VÄLINEET JA VISUAALISUUS

Lähdetään liikkeelle siitä, millainen ulkoasu ja muoto kirjalla voisi olla, tai millä välineillä se toteutetaan.

Esimerkiksi:

- läppäkirja tai ponnahduskirja
- itse sidottu kirja
- tulitikkiin mahtuva minikirja tai lattialla seisova jättikirja
- virtuaalinen kirja (saatavilla monia ilmaisiakin sovelluksia)
- haitarimallinen, pyöreäkantinen, avaruusaluksen muotoinen?
- kuvituksen pohjalta: valokuvat, piirroksiset, kollaasit, vesivärit...

Seuraava askel

Reittejä voi yhdistellä haluamillaan tavoilla.

- ✓ Tehkää ensin vaiheet 1. ja 2.
- ✓ Valitkaa sitten vapaasti A, B, C tai D, tai yhdistelkää niitä keskenään.

Esimerkiksi:

A + B

Tapahtumapaikan luomisen jälkeen voidaan valita tekstityyppi tai luoda henkilöhahmo.

B + C

Henkilöhahmon luomisen jälkeen voidaan kirjoittaa hahmoon liittyviä monimuotoisia tekstejä.

D + B

Tulitikkuauskiin mahtuviin minikirjoihin kirjoitetaan tarinoita minikokoisista mielikuvitusotuksista.

Tai sitten... KIRJASTA INSPIROITUMINEN!

Työskentely voi olla myös täysin kirjallisuuslähtöistä!
Luetaan yhdessä jokin kuvakirja ja tehdään oma,
vastaava toteutus.

Esimerkiksi:

Niemelä & Pertamo: *Kimalaisen postitoimisto* (2019)

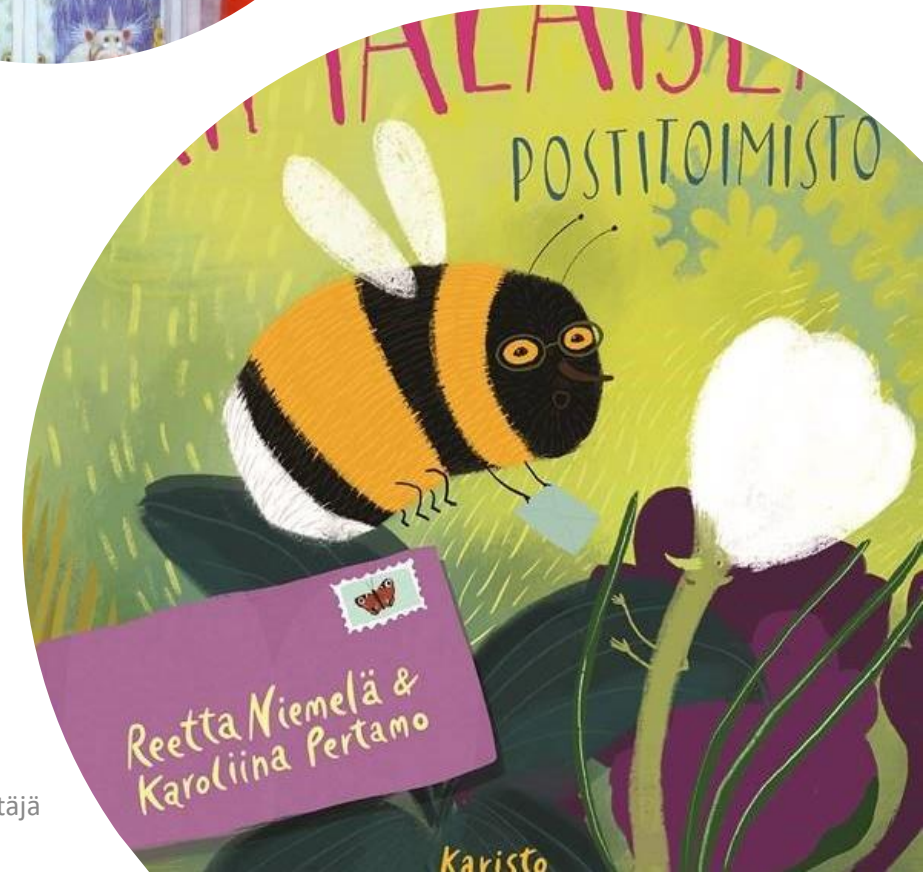
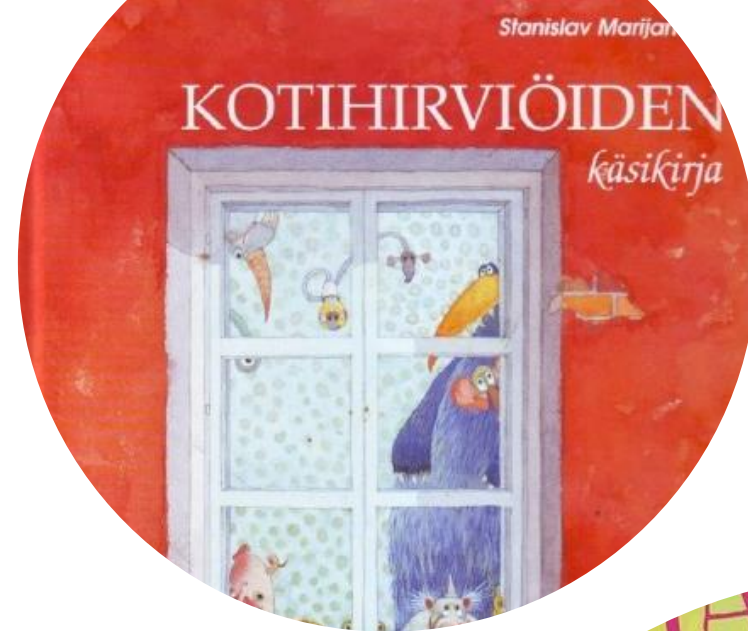
Kimalainen kuljettaa kasvien ja eläinten kirjoittamia
kirjeitä.

- Millaisia kirjeitä teidän luokkanne
mielikuvituspostitoimistossa toimitetaan?

Marijanovic: *Kotihirviöiden käsikirja* (2002) ja jatko-osat

Hassu ”tietokirja” kotona esiintyvistä hirviölajeista.

- Millaisia hirviöitä itse kunkin kotona majailee?

Villit ideat rohkeille

Aina voi tietysti myös valita jonkin rohkeamman tai kokeilevamman lähestymistavan!

- Yhteinen runokokoelma: haikuja, limerikkejä tai kollaasirunoja lehdistä leikatuilla sanoilla?
- Tarinageneraattori: keksitään yhdessä tarinoiden aineksia ja arvotaan jokaiselle, millainen tarina pitää kirjoittaa.
- Kuvarunot omista kasvoista eli potrettirunot.
- Kirja astuu ulos kansistaan (KAUK): lavastetaan luokkaan tarinamaailma ja kirjoitetaan siihen liittyviä tekstejä.

Kuvakirjavinkkejä 1/2

Ertimo & Kontinen: *Lumotun maan kartasto*, 2020 (oikeita ja mielikuvituksellisia karttoja)

Ertimo & Kontinen: *Yö: Kirja unesta ja pimeän salaisuuksista*, 2016 (mielikuvituksellinen tietokirja yöstä)

Happonen & Utti: *Piste*, 2019 (Kuinka koira pääsee kotiin avaruudesta..?)

Havukainen & Toivonen: *Tatun ja Patun ällistyttävä satukirja*, 2017 (satujen käyttöohjeita)

Hurme: *Yksinäisten saarten kartasto*, 2018 (tarinan kartoissa myös kuvitteellisia saaria)

Hurme & Nykänen: *Karkkiraketti*, 2019 (tietokirja karkista)

Härmälä: *Postikortteja Mummi Muuttolinnulta*, 2019 (postikortteja eri puolilta maailmaa)

Johanson: *Lentävä sanakirja*, 2017 (oikeita ja keksittyjä lentoaluksia)

Kanto & Rekinen: *Älytön äyriäinen*, 2014 (limerikki-runoja kaikilla aakkosilla)

Kivelä & Bondestam: *Pixonin pojat ja TV:n kotoisa kajo*, 2013 (Pojat katsovat liikaa tv:tä, ja heille käy huonosti...)

Katajavuori & Savolainen: *Mennään jo kotiin*, 2007 ja *Mennään jo naapuriin*, 2017 (erilaisia koteja, sekä suomalaisia että monikulttuurisia)

Kuronen & Pertamo: *Kerro minulle kaunis sana*, 2019 (kauniiden sanojen etsintää)

Luhtavaara ym. (toim): *Väinämöinen, Mäinämöinen ja Zäinämöinen*, 2020 (lasten Kalevala-tekstejä)

Kuvakirjavinkkejä 2/2

- Marijanovic: *Kotihirviöiden käsikirja*, 2002 & jatko-osat (kuvitteellisia hirviöitä)
- Marttinen & Penna: *Voiko tuulipuvussa lentää?*, 2011 (kielentutkimusta ja sanaleikkejä)
- Misslin & Piu: *Viidakosta kuuluu juhuu...*, 2018 (Valitse seikkailun seuraava käänne!)
- Niemelä & Mander: *Pipsa Pipariviulun 42 kaveria*, 2017 (hassuja lapsihahmoja)
- Niemelä & Pertamo: *Kimalaisen postitoimisto*, 2019 (kasvien ja eläinten kirjeitä ja viestejä)
- Niemelä & Pelliccioni: *Älä vihaa minua: Kirjeitä ihmisille* (kiisteltyjen ja uhanalaisten lajien kirjeitä ihmisille)
- Pelliccioni: *Meidän piti lähteä*, 2018 (sanaton kuvakirja sodan alta pakenemisesta)
- Roskifte: *Kaikki lasketaan*, 2020 (numero- ja laskemisasiheinen kirja)
- Ruuhonen & Kallasmaa: *Otus opus*, 2020 (runoja ja tietoa pikkueläimistä)
- Saarni & Vasko: *Kaiken maailman kuopat*, 2020 (kuopista kertova tietokirja, jonka keskellä on kuoppa...)
- Savtchenko: *Salainen sienikirja*, 2014 ja *Unohdettu ötökkäkirja*, 2020 (kuvitteellisia sieniä ja ötököitä)
- Stark & Bondestam: *Ennen näkymättömiä eläimiä*, 2016 (runoja mielikuvitusotuksista)
- Säfström: *Tärkeitä tietoja eläinvauvoista*, 2019 (tietokirja eläinten poikasista)

Sanataideoppaita

- Ekström ym. (toim.): *Sanataidetta on! Työtavat, tekijät ja teoria*, 2019
- Ilmanen ym.: *Runomatkasopas: Harjoituksia ja työpajoja lapsille*, 2019
- Happonen & Miettinen: *Revi se*, 2018 (kollaasirunoja irtosanoilla)
- Heikkilä & Leinonen: *Kauhumaan kartta: Kirjoita, jos uskallat*, 2019
- Heikkilä & Leinonen: *Pieni taikakauppa: Fantastinen kirjoitusopas*, 2020
- Laaksonen: *Suuri lukuseikkailu*, 2017
- Nuotio ym.: *Minä tykkään nyt: Ilosta, ujostelusta ja muista tunteista*, 2019
- Nuotio & Snellman: *Karhu ja kaverit: Tarinoita ja tehtäviä*, 2017
- Nuotio & Snellman: *Maami Mustikka: Satuja ja satutehtäviä*, 2015
- Parkkola & Repo ym.: *Timantinmetsästäjä: Luovan kirjoittamisen opas*, 2004
- Puikkonen: *Käsikirja mielikuvituksen matkaajille: Kirjoittamisen seikkailuopas*, 2015
- Vuori: *Tarinataikurit: Sanataideharjoituksia lapsille*, 2020